

6. PRELUCRAREA MATERIALELOR ARHEOLOGICE

Cuprins

STANDARD

Standard

Definirea prelucrării materialelor arheologice

Scopul prelucrării materialelor arheologice

Cazuri de necesitate a prelucrării materialelor arheologice

PROCEDURI

1. Introducere

2. Principii: *Codul deontologic al arheologilor din România*

3. Proceduri

3.1 Introducere

3.2 Identificarea proiectului

3.3 Proiectul de prelucrare a materialelor arheologice

3.4 Săpătura

3.5 Evaluarea post-săpătură

3.6 Analiza materialelor arheologice

3.7 Publicarea și diseminarea rezultatelor

3.8 Monitorizarea

3.9 Arhive, drepturi de proprietate intelectuală și depozitare

3.11 Alte considerații

Anexa 1 - Proceduri necesare prelucrării materialelor arheologice

Anexa 2 - Recomandări pentru arhivele digitale

STANDARD

Standard

Prelucrarea materialelor arheologice are drept rezultat o arhivă ordonată, stabilă, accesibilă, realizată folosind metode, tehnici și practici adecvate. Acestea vor respecta regulile stabilite prin Regulamentul Săpăturilor Arheologice din România și principiile din Codul Deontologic al Arheologilor din România, precum și toate celelalte norme legale aflate în vigoare.

Rezultatele prelucrării materialelor arheologice trebuie diseminate prin rapoarte și sunt cuprinse într-o arhivă accesibilă¹.

Definiția prelucrării materialelor arheologice

Prelucrarea materialelor arheologice constă în procesul de căutare, identificare, recoltare, sortare, spălare, marcare, conservare, înregistrare, analizare, interpretare și pregătire pentru depozitare permanentă a tuturor materialelor reținute ca rezultat al săpăturii și diseminarea acestor rezultate. Astfel de materiale includ toate elementele patrimoniului arheologic (artefacte, structuri și materiale de construcții, reziduri industriale, ecofacte, vestigii biologice de origine umană sau animală etc), numite de obicei "descoperiri"². Toate materialele arheologice fac parte din patrimoniul arheologic³ iar prelucrarea materialelor arheologice este parte integrantă a cercetării arheologice⁴.

---

¹ Convenția La Valleta, art. 7, alin. (ii)

² Așa cum sunt definite de ECPAH, art. 1, „Definition of the archaeological heritage” și de OG 43/2000, art. 2, alin. b) patrimoniul arheologic și alin. d) descoperire arheologică.

³ Cf. art. 2, alin. b) pentru definiția patrimoniului arheologic.

⁴ Cf. art. 2, alin. c) pentru definiția cercetării arheologice.

Scopul prelucrării materialelor arheologice

Prelucrarea materialului arheologic încearcă să ajute la înțelegerea societăților și mediului în care s-au dezvoltat, nu numai la nivel de sit, dar și în context local, județean, regional, național și internațional⁵. Rezultatele acestei activități trebuie să fie documentate și vor fi diseminate într-una sau mai multe lucrări publicate.

Prelucrarea materialului arheologic are drept rezultat un material arhivat, ordonat, bine documentat, accesibil, care constituie resurse pentru cercetarea viitoare. Prelucrarea materialului arheologic contribuie la formularea strategiilor de conservare, păstrare, recoltare, prezentare, educare și a strategiilor manageriale; de asemenea, a politicilor regionale, naționale și internaționale de cercetare.

Cazuri de necesitate a prelucrării materialelor arheologice

Necesitatea prelucrării materialelor arheologice poate să apară:

- în cadrul unui program de cercetare în care patrimoniul arheologic nu este amenințat⁶.
- ca parte a unui program de cercetare a materialelor arheologice⁷.
- ca parte a unui program de: evaluare (teoretică sau de teren), săpătură arheologică, supraveghere arheologică.
- într-un context de interpretare și prezentare a unor descoperiri arheologice către public.
- ca rezultat al cererii unor persoane juridice de drept public.
- ca rezultat al procesului de păstrare și conservare a unor colecții publice sau private depozitate pe termen lung.
- ca rezultat al unor cerințe conținute de legislația privind protejarea patrimoniului cultural național.

Prelucrarea materialelor arheologice poate fi deci inițiată sau desfășurată ca urmare a cererii unor unei persoane fizice sau juridice de drept public sau privat (autorități

---

⁵ Convenția La Valleta, art. 7, alin. (i).

⁶ Cercetare sistematică, așa cum este definită în O.G. 43/2000, art. 2, lit. c¹.

⁷ Prelucrarea de materiale arheologice dintr-un depozit.

centrale sau locale, instituții cu atribuții de urbanism, comisii naționale, instituții guvernamentale, instituții publice muzeale, de cercetare sau învățământ superior, proprietari individuali de teren, investitori publici sau privați, arheologi etc.).

PROCEDURI

1 Introducere

1.1 Aceste proceduri încearcă să definească modalitățile cele mai potrivite pentru prelucrarea materialelor arheologice și pentru raportarea rezultatelor, conform standardului, pentru aplicarea lor în teren și cuprinderea lor în Raportul de săpătură arheologică, respectând CDAR. De asemenea, încearcă să extindă și să explice definițiile generale din RSAR.

1.2 Standardul și procedurile se aplică tuturor tipurilor de cercetări arheologice neintruzive/distruitive fie că sunt generate de cercetarea fundamentală, de interesul comunității locale în cadrul procesului de planificare urbanistică, de propuneri investiționale individuale - în toate cazurile în care patrimoniul arheologic este amenințat.

1.3 Prelucrarea materialelor arheologice va asigura respectarea întregii legislații aflate în vigoare în momentul realizării ei. Cunoașterea legislației este principala răspundere a elaboratorului proiectului și tot el este cel care trebuie să asigure respectarea tuturor normelor juridice în vigoare.

2. Principii: Codul Deontologic al Arheologilor din România

2.1 Arheologul care realizează prelucrarea materialelor arheologice trebuie să adere la principiile conținute de Codul Deontologic al Arheologilor din România, și la legile care guvernează aceste principii:

1 Arheologul trebuie să conceapă evaluarea teoretică pentru a obține maximum de informații științifice și să asigure aplicarea celor mai bune metode pentru le a salva și înregistra⁸.

2 Arheologul are responsabilitatea de a nu se implica⁹ într-o evaluare teoretică pentru care nu este calificat sau adecvat pregătit¹⁰.

---

⁸ CDAR art. 14, art. 29.

⁹ Convenția La Valleta, art. 3, alin. (ii).

¹⁰ CDAR art. 12, art. 24.

3 Arheologul are responsabilitatea de a asigura, cât mai mult posibil, conservarea patrimoniului arheologic¹¹.

4 Arheologul trebuie să adere la cele mai înalte standarde etice și de comportament responsabil în prelucrarea materialelor arheologice¹².

5 Arheologul are responsabilitatea de a face publice rezultatele cercetării într-un interval de timp cât mai scurt¹³.

2.2 Arheologul care conduce o echipă de cercetare¹⁴:

1. trebuie să asigure o echitabilă programare a efortului științific și fizic al membrilor echipei.
2. trebuie să recunoască dreptul angajaților și colegilor săi de a avea aspirații în probleme legate de carieră, sănătate, siguranța muncii și să asigure șanse egale pentru angajare și perfecționare profesională.

2.3 Arheologul care conduce un colectiv de cercetare este răspunzător pentru încheierea unui contract în limba română și sub jurisdicție română, ale cărui clauze¹⁵:

1. nu pun în pericol fizic sau juridic pe nici unul dintre membrii echipei sale.
2. asigură că termenii activității specifice sunt foarte clar definiți.

---

¹¹ CDAR - art. 2, art. 29.

¹² CDAR - art. 10, art. 26.

¹³ CDAR art. 4 și art. 15.

¹⁴ CDAR art. 18 și art. 31.

¹⁵ CDAR art. 19 și art. 20.

3 Proceduri

3.1 Introducere

3.1.1 Prelucrarea materialului arheologic este esențială pentru înțelegerea siturilor arheologice.

3.1.2 Semnificația descoperirilor este condiționată de metodele și tehnicile de săpătură, tratamentul, înregistrarea, analiza și modul de păstrare a acestora.

3.2 Identificarea proiectului

3.2.1 Prelucrarea materialului arheologic poate:

- forma o parte a activității de teren și analizei, indiferent de circumstanțele în care se întâmplă aceasta (din moment ce materialul arheologic este mutat din contextul istoric în care a fost depus inițial).
- constitui, în totalitate sau parțial, un program de conservare a colecțiilor depozitate pe termen lung, destinate formării unei arhive stabile și accesibile.
- constitui, în totalitate sau parțial, un proiect de interpretare și prezentare a materialului pentru publicul larg.
- fi inițiat de nevoia de a identifica și înregistra materialul arheologic în contextul legislativ și al practicii legate de bunuri de patrimoniu mobil¹⁶.

3.2.2 Arheologul trebuie să întreprindă prelucrarea materialului arheologic numai pe baza unui proiect ce conține specificații scrise și asupra cărora s-a căzut de acord cu finanțatorul. Numai astfel va fi asigurată adecvarea mijloacelor la cerințe și numai în acest caz respectarea standardelor metodologice de către arheologi poate fi corect cuantificată.

3.2.3 Prelucrarea materialului arheologic trebuie continuată, dacă este necesar, printr-o cercetare ulterioară care însă nu trebuie să afecteze pe termen lung accesibilitatea materialului arheologic sau a documentelor ce îl însoțesc.

3.3 Proiectul de prelucrare a materialului arheologic

3.3.1 Prelucrarea materialului arheologic, poate cuprinde unele sau toate activitățile legate de săpătură (recoltarea datelor, analiza, interpretarea, publicarea, conservarea, arhivarea și

depozitarea). Această activitate trebuie identificată și prevăzută în buget, indiferent dacă constituie un element al programului de săpătură sau un proiect de sine stătător. Pentru aceasta trebuie realizat un proiect scris în care să fie evidențiate toate activitățile necesare, destul de detaliat pentru a fi cuantificabile, implementate și monitorizate.

3.3.2 Va fi descrisă politica avută în vedere pentru materialele arheologice, scopurile și metodele, toate acestea fiind parte a proiectului. Aceste lucruri vor reflecta numărul și tipul materialelor care se așteaptă a fi descoperite prin săpătură, strategiile de recoltare, materialele ce vor fi reținute, natura depozitelor de sol și modul în care sunt atinse scopurile proiectului de cercetare.

3.3.3 Atât pentru redactarea proiectului cât și pentru recoltare și analiză trebuie asigurată implicarea unor arheologi experimentați și calificați, sau a altor specialiști.

3.3.4 Toți arheologii implicați în săpătură, în tratamentele aplicate materialelor, în împachetarea lor, precum și în analizarea descoperirilor trebuie să fie familiarizați cu metodele general acceptate pentru curățare, marcare, ambalare și depozitare.

3.3.5 Colectarea materialelor arheologice trebuie să fie făcută conform regulamentelor. Această activitate va fi făcută de personal calificat și pregătiți să recolteze, să înregistreze și să depoziteze materialul arheologic pe parcursul desfășurării săpăturii și să pregătească elementele rezultate pentru depozitare și arhivare. Recoltarea trebuie făcută, atunci când este cazul, în ideea continuării prelucrării materialului arheologic într-o fază post-săpătură a proiectului.

3.3.6 Recoltarea descoperirilor, strategiile și tehnicile aplicate trebuie subordonate scopului proiectului și înțelese de toți participanții la această activitate precum și de eventualii subcontractori.

3.3.7 Stocarea materialelor va fi făcută în condiții de stabilitate fizică și chimică, de siguranță a lor și a arhivei rezultate. Toate aceste activități vor avea ca finalizare o arhivă stabilă.

3.3.8. Proiectul va identifica datele standard pentru organizarea înregistrărilor și conținutul lor, care vor fi folosite în sistemul de înregistrare indicat în proiect.

---

¹⁶ De exemplu în cadrul procesului de clasare a bunurilor mobile în categoria Tezaur.

3.3.9 Proiectul va preciza drepturile de proprietate intelectuală pentru materialele arheologice¹⁷ și propunerile de depozitare a acestora într-o arhivă/depozit a unui muzeu sau a unei alte instituții ce asigură condițiile prevăzute de legislația în vigoare referitoare la protejarea patrimoniul mobil.

3.3.10 Este esențială comunicarea și păstrarea legăturilor permanente între cei care lucrează efectiv în proiect de-a lungul desfășurării programului pentru ca diseminarea informației și monitorizarea progreselor să fie asigurate. Este vital ca specialiștii să aibă legături directe cu desenatorii/fotografii care lucrează cu materialele descoperite.

3.4 Săpătura

3.4.1 În timpul săpăturii arheologice, măsurile aplicabile materialului arheologic trebuie controlate și, dacă este necesar, amendate. Orice schimbare în prioritățile de recoltare sau schimbarea procedurilor privitoare la descoperiri trebuie documentată pentru a fi inclusă în arhiva proiectului.

3.4.2 Orice renunțare la material arheologic trebuie făcută într-o manieră academică și profesională și, atunci când este cazul, cu consultarea muzeului care îl va primi. Orice motiv pentru depunerea de material în alt loc decât într-un depozit trebuie argumentat și locul de depunere trebuie identificat în arhiva săpăturii.

3.4.3 Recoltarea selectivă a datelor arheologice (sampling) este o metodă recunoscută ca valabilă pentru economia de timp și de resurse, mai ales când avem de-a face cu cantități mari de materiale de același tip. Orice recoltare selectivă trebuie bine argumentată mai ales din perspectiva implicațiilor acesteia pentru analiză.

3.4.4 Toate descoperirile trebuie colectate, sortate, cuantificate, marcate, înregistrate, etichetate, împachetate și depozitate conform proiectului.

3.4.5 Colectarea de ecofacte și vestigii biologice și a informațiilor legate de mediu trebuie făcută de specialiști în domeniu, cu tehnici specifice, sau asigurând consultarea acestora.

3.4.6 Înregistrările (scrise, grafice, electronice, digitale și fotografice) trebuie să se conformeze standardelor, chiar și pe hârtie. Înregistrările digitale făcute ca parte a

---

¹⁷ vezi Anexa A2.

---

materialelor

proiectului trebuie să conțină date standard¹⁸. Arheologul trebuie să se asigure că înregistrările digitale, pe hârtie și fotografice vor fi stocate în siguranță, în locuri potrivite și că vor fi copiate și dublate, iar copiile vor fi depozitate în locații diferite.

3.4.7 Regulamentele de protecția muncii nu pot fi ignorate, indiferent cât de imperativă este nevoia de a obține informații arheologice. Protecția muncii va fi prioritară oricăror probleme de interes arheologic. Toți arheologii care participă la lucrări de teren trebuie să fie instruiți pentru protecția muncii și trebuie să se supună Procedurilor și practicilor muncii în siguranță; procedurile de protecția muncii trebuie să fie înțelese și acceptate în scris de toți cei implicați, înainte de începerea lucrului. Riscurile trebuie să fie evaluate și documentate la fiecare proiect de săpătură, în acord cu legislația în vigoare. Trebuie de asemenea să țină legătura cu principalul contractor și să țină seama de Procedurile specifice ale sitului.

3.4.8 Arheologii și specialiștii implicați în prelucrarea materialului arheologic sunt sfătuiți să notifice direcției de specialitate a Ministerului Culturii și Cultelor orice dispoziții oneroase pe care, eventual, le dă investitorul.

3.5 Evaluarea post-săpătură

3.5.1 După încheierea săpăturii, a conservării, marcării și înregistrării, descoperirile trebuie să fie evaluate pentru a da o imagine a potențialului lor de a satisface scopurile cercetării. Valoarea materialului arheologic pentru cercetare și/sau scopuri educaționale, în termenii trasați de proiect, trebuie să fie înregistrată. Recomandările pentru extinderea și aprofundarea cercetării într-o analiză ulterioară pentru toate sau unele materiale, vor fi făcute cu justificare la acest nivel și vor contribui, după caz, la dezvoltarea unui alt proiect. Analiza va determina de asemenea nevoia de analiză și identificare a metodei de conservare pentru termen îndelungat. O analiză ulterioară nu se va putea face fără această evaluare preliminară.

3.5.2 Evaluarea materialelor descoperite nu se va face fără cunoașterea provenienței lor. Evaluarea va oferi informații contextuale, faze, datare și metodele descoperirii într-un context stratigrafic consistent.

---

¹⁸ O.G. 43/2000, art. 10, lit. g), art. 15.

---

materialelor

3.5.3 Toate descoperirile arheologice sunt protejate și se află sub incidența legislației privitoare al protecția patrimoniului cultural mobil.

3.5.6 Evaluarea va include personalul și activitățile pe care le-a îndeplinit, durata și costurile prelucrării, metodele prin care au fost atinse obiectivele, durata și costurile pregătirii arhivei și depunerii materialelor, intenția și natura diseminării informațiilor.

3.6 Analiza materialelor arheologice

3.6.1 Aceasta trebuie să fie făcută conform proiectului de cercetare arheologică sau proiectului post-săpătură, iar modificările trebuie agreeate și confirmate în scris de toate părțile implicate.

3.6.2 Toate tehnicile trebuie să fie demonstrabil potrivite scopurilor propuse, în baza legislației în vigoare.

3.6.3 Cei care participă la analiza materialelor arheologice trebuie să fie experimentați și calificați, să aibă responsabilitatea muncii lor în cadrul proiectului sau proiectului post-săpătură.

3.6.4 Analiza poate include examinarea și cuantificarea, tuturor elementelor care pot contribui la: stabilirea funcției, formei, datării, metodei și tehnicii de lucru, a naturii materialului descoperit; la determinarea surselor și a provenienței; sublinierea paralelelor care pot fi făcute cu alte materiale arheologice, atributele și condițiile artefactelor; exploatarea resurselor naturale; reconstrucția mediului; determinarea naturii populațiilor etc. Activitatea post-săpătură este un schimb interactiv de informații între membrii echipelor de lucru care pot modifica prin bună înțelegere scopul și structura raportului final.

3.6.5 Materialul trimis către sau primit de la specialiști din afara echipei de lucru trebuie să fie documentat, marcat și împachetat.

3.6.6. Toate informațiile obținute ca rezultat al analizei vor fi incluse în arhiva proiectului, contribuind astfel la crearea unei arhive accesibile și stabile.

3.7 Publicarea și diseminarea rezultatelor

3.7.1 Formatul destinat publicării materialelor arheologice trebuie să se conformeze proiectului.

materialelor

3.7.2 Parte constitutivă a proiectului, publicația în limba română, trebuie să includă suficiente date și ilustrații care să argumenteze concluziile și să permită, eventual, și alte interpretări. Datele publicate despre descoperiri vor include date legate de locul exact al descoperiri și de plasarea stratigrafică, ceea ce va permite referirea la ele în concluzii.

3.7.3 Rapoartele publicate despre descoperiri de materiale arheologice vor descrie metodele folosite pentru evaluarea lor și vor analiza orice constrângere întâlnită în pregătirea raportului. Ele vor include o cuantificare a categoriilor de materiale, inclusiv a celor care nu au fost selectate pentru analiză sau publicare, cu explicarea motivelor pentru care anumite materiale nu au fost selectate. Trebuie publicate de asemenea datele începutului, sfârșitului și a eventualelor modificări ale proiectului.

3.7.4 Raportul trebuie să pună în discuție factorii care pot afecta concluziile bazate pe respectivele materiale arheologice și contribuția lor la problemele de datare, includerea într-o fază anume, factori socio-economici, tehnologie, climat, demografie etc.

3.7.5 Autorii rapoartelor de prelucrare a materialelor arheologice trebuie să aibă șansa de a verifica și corecta rapoartele, de a revizui textul, de a face corectura finală și, dacă e nevoie, de a verifica adevărul celor afirmate. Specialiștii din alte domenii vor putea și ei să citească și comenteze acele secțiuni ale raportului care se referă la specialitatea lor și în care au fost integrate și sintetizate datele. Toți specialiștii participanți vor fi menționați în publicație, în acel mod în care contribuția lor la proiect va fi făcută foarte clară. Vor fi incluse numele fotografiilor și celor care au realizat ilustrația (desene, hărți, grafice etc), precum și ale celor care s-au ocupat de conservarea materialelor. Dacă sunt specialiști care au avut un mare rol în descoperiri, aceștia pot fi considerați coautori.

3.7.6 Raportul final va specifica locul în care este depus fiecare element component al arhivei. Numerele de inventar date de instituțiile care primesc arhiva și materialele, trebuie publicate cu orice ocazie. Dacă este cunoscută existența și locația documentației nepublicate, aceasta trebuie indicată.

3.7.7 Publicarea rezultatelor prelucrării materialului arheologic va fi făcută în media, de la publicațiile arheologice convenționale până la, de exemplu, comunicări expoziții, prelegeri, "zilele porților deschise", vizite ale școlilor, radio, TV, video, publicații de popularizare și Internet.

3.8 Monitorizarea

3.8.1 Atunci când Prelucrarea materialului arheologic este parte a unui proiect, ea trebuie inclusă în procesul de monitorizare. Arheologii sunt obligați să accepte monitorizarea specialiștilor și experților în patrimoniu mobil, pentru ca aceștia să se asigure că standardele cerute de legislația în vigoare sunt respectate.

3.8.2 Specialiștii pot fi monitorizați de managerii de proiect pentru a se asigura că cerințele proiectului sunt duse la îndeplinire. Monitorul trebuie să fie experimentat și calificat și să aibă acces la sfatul unui specialist din domeniile conexe.

3.8.3 Monitorizarea trebuie agreată de ambele părți și modalitățile concrete de lucru vor fi stabilite de comun acord fiind înregistrate în contractul sau protocolul în vigoare.

3.9 Arhive, drepturi de proprietate intelectuală și depozitare

3.9.1 Toate detaliile privind locul în care va fi depusă documentația și materialul arheologic descoperit vor fi stabilite pe baze contractuale în Proiectul de cercetare arheologică.

3.9.2 Între arheologul care execută săpătura arheologică și muzeul pe al cărui teritoriu de competență se află zona supusă cercetării de teren trebuie să existe un protocol privind depunerea și depozitarea materialului, în cazul în care arheologul nu este angajat de respectivul muzeu.

3.9.3 Întreaga arhivă a săpăturii arheologice, precum și artefactele și ecofactele descoperite vor fi tratate conform legislației în vigoare privitoare la protecția patrimoniului cultural mobil¹⁹.

3.9.4 Arheologului îi este interzis să accepte clauze contractuale care încalcă legislația privitoare la patrimoniul cultural mobil sau imobil și va asigura menționarea clară în contract a destinației bunurilor mobile pe parcursul și la sfârșitul săpăturii arheologice.

3.9.5 De regulă materialul arheologic descoperit pe parcursul unei săpături arheologice va reveni muzeului pe al cărui teritoriu de competență se află zona în care a

---

¹⁹ Legea nr. 182/2000 cu completările și modificările ulterioare.

---

materialelor

avut loc cercetarea, dacă prin intermediul unui contract între părțile interesate nu se convine altfel, în termeni conformi cu legislația în vigoare.

3.9.6 Materialul arheologic descoperit revine de drept instituției organizatoare a săpăturii arheologice, dacă prin intermediul unui contract între părțile interesate nu se convine altfel, în termeni conformi cu legislația în vigoare aplicabilă.

3.9.7 Chiar dacă între investitor și cel (cei) ce întreprinde evaluarea de teren există clauze contractuale privind confidențialitatea, arheologul, este obligat să redacteze și să facă public cât mai repede Raportul de săpătură arheologică.

3.10 Alte considerații

3.10.1 Este obligatoriu ca Prelucrarea materialului arheologic să fie realizată pe baza unui contract, sau a unei alte înțelegeri scrise. Astfel de contracte trebuie să conțină precizări relevante cu privire la: zona afectată marcată pe o hartă; planul/proiectul de cercetare (vezi 3.2); condițiile în care se va realiza accesul la teren; valoarea contractului; obligațiile părților; datele de început și de sfârșit a lucrărilor; programarea, modalitățile și termenele de efectuare a plăților; reglementarea problemelor legate de drepturile de autor; ștampila, data și semnăturile în original ale părților.

3.10.2 Este o practică obișnuită aceea ca drepturile de autor și proprietate asupra hârtiilor și arhivei digitale a săpăturii să rămână la instituția care coordonează săpătura. Aceasta depozitează și materialul (împreună cu muzeul) însoțit de contractele lucrărilor și, în mod normal, transferă titlul și/sau drepturile folosirii datelor în acest stadiu. Aceste înțelegeri pot varia în contract și, pentru evitarea oricărui dubiu, se vor preciza într-un document scris dreptul de proprietate și de autor.

3.10.3 Materialul copiat sau citat în rapoarte trebuie să fie corect citat, iar drepturile de autor recunoscute și respectate.

3.10.4 Toate aspectele legate de publicitate trebuiesc convenite de ambele părți în cadrul contractului.

3.10.5 O copie pe hârtie și una digitală a Raportului de săpătură arheologică va fi arhivată la instituția de care aparține arheologul/ echipa care întreprinde studiul. Accesul la aceste date și materiale va respecta prevederile RSAR în vigoare.

---

materialelor

3.10.6 Arheologul de teren trebuie să respecte cererile investitorului/reprezentantului/consultantului privind confidențialitatea, dar nu trebuie să-și uite obligația profesională de a face cunoscute rezultatele cercetării arheologice întregii comunități, într-un timp cât mai scurt.

3.10.7 Arheologii trebuie să-și îndeplinească obligațiile etice și profesionale cu privire la patrimoniul mobil și descoperirile a căror proveniență este neclară.

ANEXA 1:

Proceduri necesare prelucrării materialului arheologic

1. Planificarea proiectului

Pentru a realiza prelucrarea materialelor, proiectul trebuie:

a. Să prezinte informații asupra sitului și zonelor învecinate, inclusiv:

- natura sitului (geologică, geografică, condiții de sol)
- consultarea RAN și a muzeelor locale pentru descoperiri anterioare
- perioada istorică și tipul (ex. urban, rural, sat, cătun) sitului, așa cum a fost bănuită
- cercetări anterioare care au intervenit sau nu asupra sitului
- proprietate și cereri de depozitare a materialului arheologic

b. Să contribuie la atingerea scopurilor proiectului.

c. Să identifice și să facă legătura între toți specialiștii solicitați în cadrul proiectului.

d. Să prevadă costurile pentru săpătură și să evalueze stadiile proiectului.

Acestea se vor baza pe informațiile pe care le are la scara prevăzută și acceptate de politica săpăturii. Costurile vor ține cont de:

- tehnicile de prelucrarea materialului arheologic estimate și tipurile de material care se așteaptă a rezulta din activitatea de teren (evaluare, săpătură).
- necesarul de informații al celor implicați în activitatea de teren
- timpul necesar
- materiale pentru radiografiere cu raze X a pieselor de metal
- eventuale proceduri de urgență de conservare
- materiale necesare pentru recoltare, curățare, marcare, împachetare și documentare.
- specialiști (inclusiv din afara echipei) și cheltuieli de transport.
- cutii pentru depozitare și transport.

e. Stabilirea procedurilor de lucru pe șantier și în depozit și stabilirea responsabilităților privitoare la acest domeniu cu toți membrii echipei.

f. Să stabilească procedurile de desfășurare a proiectului în sit și în afara lui și să accepte responsabilitățile fiecăruia în echipa proiectului.

g. Să pună la punct fazele prelucrării materialelor arheologice, asigurându-se că:

- este în acord cu regulamentele de protecția muncii;
- are lumină și apă asigurate la locul prelucrării;
- are camere pentru lucru și depozitarea provizorie a descoperirilor mai puțin sensibile;
- este înzestrat cu echipamentul necesar și materialele indispensabile.

h. După terminarea săpăturii să se asigure că descoperirile sunt marcate, înregistrate și împachetate conform standardelor muzeale.

i. Să supună cât mai curând obiectele de fier și din alte metale radiografiei cu raze X.

2. Evaluarea

2.1 Pentru a evalua potențialul descoperirilor în raport cu așteptările proiectului și scopurile cercetării este necesar să:

- se cuantifice materialele și starea acestora.
- se stabilească proveniența lor și modul de descoperire (săpătură mecanică, manuală, detectare cu detector de metale, sondaje etc) și integritatea contextului în care au fost găsite.
- se identifice și să se dateze ansamblurile de obiecte
- se identifice care dintre ansambluri poate să contribuie la atingerea scopurilor proiectului și a altor scopuri care pot fi stabilite

2.2. Stabilirea necesității unui proiect în continuare trebuie făcută în consultare cu specialiștii participanți la proiect, aceasta însemnând:

- identificarea descoperirilor care presupun o analiză ulterioară pentru a atinge scopurile proiectului

---

materialelor

- stabilirea unei metode care să detalieze genul de analiză ce trebuie avută în vedere
- o listă detaliată a activităților care trebuiesc făcute în continuare, inclusiv pentru analiză și conservare
- costurile acestor activități
- termen pentru fiecare dintre ele
- formatul și scopul publicării

3. Pregătirea analizei și raportului

a. Ansamblurile de obiecte trebuiesc analizate așa cum prevede proiectul, potrivit obiectivelor sale și metodelor stabilite. Această activitate va include în mod normal pregătirea pentru publicarea și catalogarea rapoartelor. Toate rapoartele specialiștilor vor fi făcute cunoscute și reținute ca părți ale arhivei.

b. Arhivarea, accesul și diseminarea

- Arhiva de materiale și cea documentară va fi depozitată în instituția stabilită prin contract/protocol conform cerințelor acestuia.
- Arhiva de materiale și de documente va fi depozitată în muzeu/depozit pentru păstrare pe termen lung, însoțită de un proces-verbal de predare-primire.
- O copie de siguranță va fi depusă, împreună cu un rezumat al rezultatelor proiectului într-o altă locație.
- Fișa tehnică și un rezumat al cercetării, precum și datele privind locația arhivei de materiale și a celei documentare va fi depusă la direcția de specialitate din cadrul MCC.
- Va fi diseminat un raport asupra materialelor rezultate din săpătură și o analiză a lor care va fi publicată, dacă este cazul.

ANEXA 2:**Recomandări pentru arhivele digitale**

Proiectele variază în organizare și modul de aplicare, chiar atunci când standardele de folosire sunt foarte clare. Această anexă cuprinde totuși o listă pentru diferitele tipuri de date care să fie incluse în arhiva digitală a săpăturii. Atunci când aceste date nu există, ele trebuie create. Dacă nu sunt potrivite unui format digital, trebuie digitizate.

Arhiva are două componente:

1. arhiva minimală este o bază de date cu un nivel de înregistrare sub formă de index
2. alte seturi de date asociate în funcție de situație.
3. date topografice și cartografice digitale.

Astfel, arhiva trebuie să cuprindă:

1. Nivel de înregistrare sub formă de index

Baza de date a descoperirilor structurată, cu un nivel de înregistrare tip index al cercetării, conform standardelor RAN²⁰. Conținutul exact și structura acelei înregistrări trebuie dezvoltat în acord cu cerințele RAN convenite înainte de începerea proiectului cu instituțiile cu atribuții în acest domeniu²¹ pentru a asigura adăugarea datelor obținute la baze de date deja existente fără a mai fi nevoie de introducerea manuală a noilor date.

2. Alte seturi de date asociate

Alte seturi de date asociate sunt cele definite în cadrul proiectului, trebuie incluse în arhiva digitală și trebuie să cuprindă, după caz, minimum:

- proiectul de cercetare în formă digitală,
- modificări ale proiectului de cercetare (dacă există)
- Raportul de evaluare teoretică sau de teren (dacă nu a fost încă anexat)
- Raport de supraveghere (dacă nu a fost încă anexat)

---

²⁰ conform O.G. nr. 43/2000, art. 15 și Regulamentului Repertoriului Arheologic Național.

²¹ O.G. 43/2000, art. 10, lit. g), L.182/2000, art. 57.

---

materialelor

- Raportul tehnic al săpăturii și matricea stratigrafică (dacă nu a fost încă anexat)
- Raportul de evaluare post-săpătură
- Raportul final de săpătură,
- bazele de date specializate
- fotografiile digitale
- seturi de date geo-spațiale, topografice, cartografice etc
- toate planurile și hărțile digitale și digitizate.

Datele

Toate datele create ca parte a proiectului trebuie să fie elaborate potrivit standardelor și procedurilor specifice. Toate datele înregistrate trebuie să fie conforme cu standardele acceptate. Datele trebuiesc depozitate în arhive digitale și trebuie să fie consistente cu cerințele respectivei arhive.

3. Date topografice și cartografice digitale

În cazul realizării de studii privind distribuția spațială a unor categorii de artefacte sau ecofacte echipa de cercetare va folosi datele topografice și cartografice digitale utilizate pentru săpătura arheologică.

Precizări detaliate se găsesc în cap. Înregistrarea datelor, Anexa 5.7.